

УДК 327

О. В. Сокур

Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова

ВЗАЄМОВІДНОСИНИ УКРАЇНА - ЄС: У ПОШУКАХ ІДЕАЛЬНОЇ МОДЕЛІ СПІВПРАЦІ

Порушено питання стосовно місця України в європейських інтеграційних процесах на сучасному етапі. Зокрема, проаналізовано основні виклики для України в умовах курсу на європейську інтеграцію та найбільш актуальні проблеми внутрішньо- і зовнішньополітичного простору.

Ключові слова: європейська інтеграція, Європейський Союз, розширення ЄС, європейська політика.

Багатостороннє співробітництво із Європейським Союзом не тільки відповідає природному геополітичному напрямку інтеграційної стратегії України, але є ключовим практичним засобом формування ефективних моделей правової держави та громадянського суспільства. Національні інтереси України останнім часом все більш потребують утвердження України як впливової європейської держави, повноправного члена ЄС. Це зумовлює необхідність глибокого та всебічного вивчення наслідків залучення України до процесів, що відбуваються у європейському співтоваристві. Адже просування України до Європи являє собою набагато ширший процес, ніж формально-політичне зближення з Європейським Союзом. Насправді, основним завданням на цьому шляху є розбудова Європи в самій Україні - так звана її європеїзація.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Різні аспекти співробітництва України з Євросоюзом вивчали такі вітчизняні науковці та спеціалісти як В. Андрійчук, А. Зленко, М. Карлін, А. Киридон, В. Копійка, М. Лисенко, Н. Осадча ін., завдяки яким було сформульовано концептуальні критерії дослідження проблем як європейської, так і міжнародної інтеграції. Також вважається за необхідне згадати в цьому контексті таких зарубіжних науковців, як Б. Гурне, М. Делягіна, Д. Кауфмана, Дж. Стігліца, А. Фролова тощо.

Постановка завдання. Мета статті полягає у визначенні місця у загальному європейському просторі, яке відводиться Україні Європейським Союзом та потенційних перспектив інтеграції, які можуть стати безпосередньою основою для побудови ефективної моделі співробітництва Україна-ЄС. Автором також розглядається певний ряд проблем, що можуть загальмувати процес формування вищезазначеної моделі.

Починаючи аналіз витоків європейської інтеграції України, слід зазначити, що європейський вибір був головним чином зумовлений критичною оцінкою тих завдань, що постали перед Україною зі здобуттям незалежності. Оскільки саме європейська спільнота упродовж п'ятдесяти років активно підвищувала рівень своєї стабільності та безпеки, одночасно покращуючи рівень життєвих стандартів суспільства та оскільки саме ЄС є на сьогоднішній день провідним механізмом поєднання інтересів переважної більшості європейців у їх прагненні до безпеки й процвітання, то й вибір України, зроблений на користь безпосередньої інтеграції в Європу, став очікуваним.

Вибір, зроблений на користь принципового підвищення рівня взаємодії з країнами Об'єднаної Європи, європейськими інституціями та структурами, перш за все з ЄС, був продиктований нагальними потребами політичного та економічного характеру.

Отже, відносини між Україною та Європейським Союзом були започатковані в грудні 1991 року, коли Міністр закордонних справ Нідерландів у своєму листі від

імені Євросоюзу офіційно визнав незалежність України. Від тих пір євроінтеграція є головним та незмінним зовнішньополітичним пріоритетом України, що закріплений у Законі України «Про основи національної безпеки України» від 19 червня 2003 року [5] та Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 1 липня 2010 року [4]. Наступним важливим кроком стало підписання Угоди про партнерство та співробітництво (УПС) від 16 червня 1994 р., що набула чинності у березні 1998 р., стала правовою основою подальшої співпраці [17]. Зокрема, в її рамках визначено дев'ять пріоритетів співпраці між Україною та ЄС, а саме: енергетика, торгівля й інвестиції, юстиція і внутрішні справи, наближення законодавства України до законодавства Євросоюзу, охорона довкілля, транспортна сфера, транскордонне співробітництво, співпраця у сфері науки, технологій і космосу [7, с. 178]. Така галузева співпраця була у 2010 році підкріплена «Протоколом до Угоди про партнерство і співробітництво про Рамкову угоду між Україною та ЄС про загальні принципи участі України в програмах ЄС». Цим документом проголошувалася активна співпраця центральних органів виконавчої влади України із агентствами та програмами ЄС. Як наслідок, створювалася юридична основа для укладення двосторонніх меморандумів про доступ України до окремих програм ЄС, що безпосередньо відкрило нові можливості для вітчизняних науковців висувати свої проекти і мати право на часткове їх фінансування з боку ЄС [13].

У 1998 році також була затверджена так звана Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу яка й визначила основні вектори співробітництва України з Європейським Союзом та першочергові пріоритети діяльності органів виконавчої влади України по реалізації курсу на інтеграцію [15]. Відтак, провідною метою України у відносинах з ЄС було визначено «отримання на цій основі статусу асоційованого члена ЄС, що є головним зовнішньополітичним пріоритетом України у середньостроковому вимірі й повинно співвідноситися в часі з набуттям повноправного членства в ЄС державами-кандидатами, які мають спільний кордон з Україною» [3, с. 64].

Назвавши європейську інтеграцію головним та незмінним зовнішньополітичним пріоритетом України, Президент України у Посланні до Верховної Ради України у червні 2002 р. визначив її стрижнем стратегії економічного та соціального розвитку України на наступне десятиліття. Важливим етапом у досягненні євроінтеграції став План дій «Україна – ЄС» (2005 р.). Головною метою документа проголошувалася створення умов «для переходу в майбутньому до якісно нового рівня відносин з Євросоюзом» [10]. Ключовим внеском ЄС у рамках Плану дій стало проголошення перспективи поглибленої економічної інтеграції України до ЄС (доступ до внутрішнього ринку ЄС) після безпосереднього проведення внутрішніх політичних і

економічних реформ. При цьому належне виконання Плану дій позиціонувалося як таке, що повинне сприяти поступовій інтеграції України до внутрішнього ринку ЄС та створити передумови для створення з Європейським Союзом зони вільної торгівлі (ЗВТ). У якості кінцевої політичної мети Плану фігурувало укладення так званої нової угоди з ЄС на заміну Угоди про партнерство та співробітництво. Таким чином, попри проблемне для України пов'язання імплементації як Угоди про партнерство та співробітництво, так і Плану дій Україна-ЄС із Європейською політикою сусідства, фактично вже на попередньому етапі були названі середньотермінові цілі, досягненням яких і мав ознаменуватися цей етап.

Таким чином, слід зазначити, що виконання Стратегії інтеграції України до ЄС полягає, в першу чергу, в узгодженості національного законодавства із нормами і стандартами ЄС, адже вони за сучасних умов є однією з найбільш ефективних правових систем наднаціонального типу, забезпечуючи дотримання норм права та сприяючи розвитку громадянського суспільства. Важливим результатом у зв'язку із цим, є безпосереднє досягнення глибоких якісних перетворень, а саме – розширення договірно-правової бази співробітництва України з іншими державами.

Найбільш ефективним для України та ЄС є співробітництво у форматі зони вільної торгівлі. Діалог стосовно перспектив створення ЗВТ було розпочато відразу після завершення процесу вступу України до СОТ в лютому 2008 р. Метою створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС є формування спільного ринку України та ЄС, що передбачає реалізацію чотирьох свобод у рамках спільного економічного простору – вільного руху товарів, послуг, капіталу та робочої сили [1, с. 220].

Створення зони вільної торгівлі Україна-ЄС надасть європейській економіці такі переваги:

- Збільшення загальних обсягів імпорту з країн ЄС в Україну і, як наслідок, зростання позитивного сальдо торговельного балансу для країн ЄС.

- Використання наукового потенціалу України з високим рівнем підготовки як інструмент підвищення ефективності інформаційно-інноваційної політики. Зміцнюючи інноваційну здатність європейської промислової системи і сприяючи утворенню нових підприємств, заснованих на інноваційних можливостях, науково-дослідна діяльність розглядається як основа подолання суперечностей соціально-економічного розвитку, зокрема підвищення рівня життя населення.

- Розвиток сфери послуг у зв'язку із залученням до співпраці одного з історичних культурних центрів, що сприятиме збагаченню туристичної бази для європейських мешканців, розширенню транспортної інфраструктури, меж кредитного та страхового ринків, а також покращенню фінансового середовища європейських країн.

- Суттєві позитивні зрушення у структурі споживчого ринку як ЄС, так і України, за рахунок розширення асортименту товарів і послуг [7, с. 184].

Безпосередньому ж зближенню України та ЄС поза меж ЗВТ як у політичному, так і в економічному контексті має сприяти співробітництво на національному, регіональному та місцевому рівнях, спрямоване на підтримку успішних політичних та економічних перетворень в Україні. У зв'язку із цим, П. Буряк так окреслює стратегічні цілі Євросоюзу відносно України:

- здійснення внеску у формування стабільної,

відкритої, плюралістичної та правової демократії в Україні та укріплення стабільно функціонуючої ринкової економіки;

- розвиток співробітництва з Україною в контексті збереження стабільності та безпеки в Європі й усьому світі;

- розширення економічних, політичних та культурних відносин з Україною, а також співпраця в галузі юстиції та внутрішніх справ [2, с. 146].

Не менш важливим кроком на шляху інтеграції України до ЄС було прийняття у листопаді 2009 року Порядку денного асоціації Україна – ЄС для підготовки та сприяння імплементації Угоди про асоціацію. Його основна функція полягає у чіткому визначенні на галузевій основі тих пріоритетів, які вимагають оперативних дій ще до офіційного підписання Угоди про асоціацію [11]. Саме задля реалізації практичної мети ПДА перелік наведених у документі пріоритетів, у разі необхідності, може бути змінений та доповнений за згодою між Україною та ЄС. Зокрема, із загального переліку пріоритетів ПДА щорічно будуть виокремлюватися ті, що мають особливе значення саме упродовж визначеного року [12, с. 6].

У зв'язку із цим, доречним буде освітити укладену у червні 2007 року Угоду між Україною та ЄС про спрощення оформлення віз та внесені у липні 2012 зміни до неї. Так, передбачається розширення категорій громадян України, які можуть отримувати безкоштовні та багаторазові Шенгенські візи до того часу, поки Україна не отримає безвізовий режим з ЄС [16]. Отже, угодою удосконалюється процедура оформлення віз для широкого кола громадян, що безпосередньо свідчить про готовність обох сторін поглиблювати процес євроінтеграції у напрямку якнайшвидшого зближення.

Таким чином, незважаючи на фінансово-економічну кризу, яка вирує в ЄС вже не перший рік, обрана Україною стратегія на інтеграцію до Євросоюзу досить актуальна. Зокрема, причини кризи, її перебіг і реагування на кризу всередині ЄС можуть свідчити про те, що відповідність національної соціально-економічної політики реаліям сьогодення має важливе значення задля досягнення країною цілей стійкого економіко-політичного розвитку, який, власне, і необхідний для подальшого поглиблення процесу євроінтеграції. Отже, пріоритетним завданням органів української влади у зв'язку із цим, повинна стати реалізація такої стратегії соціально-економічних реформ, які будуть спрямовані безпосередньо на «зміну економічних механізмів розвитку, системну модернізацію економіки країни, радикальне підвищення технологічного рівня вітчизняного виробництва, оволодіння сучасними чинниками забезпечення конкурентоспроможності національної економіки» [9, с. 49 - 52].

У цьому контексті, можна зробити припущення, що вищезазвана криза в ЄС відкрила для України нові можливості щодо прискорення інтеграції до європейського спільного ринку та загальноєвропейських інститутів. Проводячи виважену, професійну політику насамперед у економічній сфері, Україна може претендувати на повернення собі вкрай важливого міжнародного статусу країни із високими показниками економічного росту та почати претендувати на більш глибоке співробітництво із ЄС. На цьому фоні навіть такі традиційні недоліки української економічної системи, як тінізація економіки та зарегульованість ринків не будуть особливо виділятися з огляду на аналогічну ситуацію з-поміж країн ЄС. Більше того, Україна сьогодні спроможна використовувати загальноєвропейський

досвід антикризових заходів врегулювання певних економічних та соціальних проблем, пропонуючи зі свого боку певні власні здобутки в економічній політиці.

Що ж до традиційної відсталості України від країн-членів ЄС, то навіть в рамках цієї проблеми можна спостерігати певні позитивні зрушення. За умов збереження зростання України та гальмування зростання у країнах ЄС, український потенціал зможе знайти додаткові імпульси щодо власного розкриття. Якщо ж зробити припущення, що євроінтеграційний розвиток буде відбуватись за прискореним сценарієм, то Україна отримає безпрецедентну можливість зміцнити двосторонній формат відносин із більшістю країн, що входять до Європейського Союзу. Поряд із цим, українській політико-економічній системі притаманний досі цілий ряд проблем переважно організаційного характеру, вирішення яких потребує негайної концентрації зусиль з боку владних структур. Ці проблеми можна категоризувати наступним чином:

- відсутність узгодженості у проведенні загальнонаціональних реформ із втіленням у життя інших програмних документів уряду, наслідком чого процес інтеграції України до ЄС має низький ступінь ефективності щодо консолідації зусиль влади та громадянського суспільства у напрямку вироблення максимально збалансованої зовнішньої політики України;

- стала невизначеність процедур урегулювання тих конфліктів і проблем, що виникають під час процесу європейської інтеграції;

- неспроможність з боку представників української влади бачити євроінтеграцію як інституційний процес та, як наслідок, відсутність єдиного бачення своєї ролі стосовно цього процесу;

- відсутність ефективно діючого механізму з координування та планування євроінтеграційного процесу, що призводить до відсутності чітко закріплених завдань за кожним органом центральної влади, які повинні виконуватися задля успішного просування у напрямку інтеграції з ЄС;

Як зазначають І. Клименко та В. Ус, найбільш дієвими заходами щодо вирішення подібних проблем можуть виступати створення координаційного органу із питань європейської інтеграції, делегувавши йому функцію адміністративної координації діяльності центральних органів влади у сфері європейської інтеграції, адже координація євроінтеграційного процесу на адміністративному рівні сприятиме більш повному використанню переваг, які надає глибша інтеграція з ЄС [14, с. 74]. Слід також додати, що поглибленню процесу європейської інтеграції може сприяти також пришвидшення процесу впровадження на території України міжнародних та європейських стандартів, що сприятиме вдосконаленню механізмів проведення реформ та забезпечить їх синхронізацію із цим процесом.

Підсумовуючи, слід сказати про те, що при вступі до ЄС Україна отримає ряд значних переваг, але щоб уникнути існуючих загроз треба поступово впроваджувати стратегічні напрями використання надбань спільноти насамперед в українське політичне й економічне життя та розробити чітку та дієву програму дій стосовно якнайшвидшої європейської інтеграції України, із урахуванням існуючих загроз та досвіду країн, які нещодавно вступили до ЄС.

Отже, як вже зазначалось, європейська інтеграція для України є найбільш релевантним вибором, прийняття

якого допоможе у модернізації економіки, залученні іноземних інвестицій і новітніх технологій, підвищенні конкурентоспроможності вітчизняного виробника, побудові ефективної політичної системи, сприянню становлення громадянського суспільства та забезпеченні основних прав і свобод людини.

Бібліографічні посилання

1. Бабанін О.С. Проблеми і перспективи формування зони вільної торгівлі між Україною та ЄС [Текст] / О.С. Бабанін // Стратегічні пріоритети. – 2009. – № 4(13). – С. 219–224.
2. Буряк П.Ю. Європейська інтеграція і глобальні проблеми сучасності: навч. посіб [Текст] / П.Ю. Буряк, О.Г. Гупало. – К., 2007. – 336 с.
3. Веселовський А. І. Європейська інтеграція України: між омріяним поверненням і «домашньою роботою» [Текст] / А. І. Веселовський, І. В. Куліш // Наук. вісн. Дипломат. акад. України. – К., 2009. – Вип. 15: Світова та українська дипломатія: історичний досвід, сучасний стан, перспективи – С. 62–69.
4. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» [Текст]. – Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010. – № 40. – С.527
5. Закон України «Про основи національної безпеки України». – Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003 [Текст]. – № 39. – С. 351
6. Киридон А. М. Інтеграційні виклики для України [Текст] / А. М.Киридон // Науковий вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Л.Українки. – 2009. – №3. – С.166–170.
7. Кочергіна О. Ю. Перспективи та потенційні переваги інтеграції України в ЄС [Текст] / О.Ю. Кочергіна //Історія народного господарства та економічної думки України: зб. наук. праць. – Вип. 45. – К., 2012. – С. 177–186
8. Осадча Н. В. Характеристика процесу інтеграції України до Європейського Союзу (ЄС) [Текст] / Н.В. Осадча // Економічний вісник Донбасу. – 2011. – № 3. – С. 71–81
9. Післякризовий розвиток економіки України: засади стратегії модернізації [Текст]. – К. : НІСД, 2011. – 66 с.
10. План дій Україна–Європейський Союз. – 12.02.05 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://rada.gov.ua/laws/show/994_693 – Заголовок з екрану
11. Порядок денний асоціації Україна – ЄС для підготовки та сприяння імплементації Угоди про асоціацію. – 20.11.09 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://rada.gov.ua/laws/show/994_990 – Заголовок з екрану
12. Порядок денний асоціації Україна – ЄС як частина підготовки Угоди про асоціацію. Результати громадського моніторингу у 2010-2011 роках [Текст] / Укр. незалеж. центр політ. дослідж. ; за заг. ред. Ю. Тищенко. – К. : Агентство «Україна», 2012. – 108 с.
13. Протокол «Про загальні принципи участі України в програмах Співтовариства: Україна, ЄС: Протокол до Угоди про партнерство і співробітництво між Україною та ЄС. – 22.11.10 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://rada.gov.ua/laws/show/994_a41 – Заголовок з екрану
14. Ризики європейського інтеграційного проекту: виклики та можливості для України [Текст] / І. В. Клименко, І. В. Ус. – К. : НІСД, 2012. – 88 с.
15. Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу. – 11.06.98 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rada.gov.ua/laws/show/615/98> – Заголовок з екрану
16. Угода між Україною та ЄС про винесення змін до Угоди між Україною та ЄС про спрощення оформлення віз. – 23.07.12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://rada.gov.ua/laws/show/994_b15 – Заголовок з екрану
17. Угода про партнерство та співробітництво між Україною і Європейськими співтовариствами та їх державами-членами. – 01.03.98 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://rada.gov.ua/laws/show/998_012 – Заголовок з екрану

Сокур А. В. Взаимоотношения Украина - ЕС: в поисках идеальной модели сотрудничества.

Затрагиваются вопросы относительно места Украины

в европейских интеграционных процессах. В частности, проанализированы основные вызовы для Украины в условиях курса на европейскую интеграцию и наиболее актуальные проблемы внутренне- и внешнеполитического пространства.

Ключевые слова: европейская интеграция, Европейский Союз, расширение ЕС, европейская политика.

Sokur O. Ukraine – EU relationship: in search of the perfect model of cooperation.

The question considered in the article is about the place that Ukraine occupies in the processes of European integration. Particularly, the article contains the analysis of the main challenges faced by Ukraine in the context of the European integration course and the most actual problems of internal and foreign policy space.

Key words: European integration, European Union, EU's enlargement, European policy.

Надійшла до редколегії: 29.04.14 р.

УДК 352

О. Г. Тіт

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

ЛОКАЛЬНІ ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ В УКРАЇНІ

Запропоновано огляд локальних політичних партій в Україні. Виокремлено два типи локальних політичних партій: адміністративний та ідеологічний, також наведені приклади локальних політичних партій за кожним типом. До першого типу віднесли політичні партії, головною ознакою якої є зростання за допомогою адмінресурсу та наявності в керівному апараті авторитетних регіональних політиків, другий у свою чергу відрізняється наявністю певних ідеологічних приписів, які притаманні певній соціальній групі чи регіону. Окреслені перспективи подальшого розвитку та становлення локальних політичних партій

Ключові слова: політичні партії, локальний, вибори

Останні місцеві та загальнонаціональні вибори показали всім нам зростання популярності та поширення партій локального значення. У свою чергу вони все частіше є політичними проектами, які мають певну особливість, тобто їх придатність для реалізації певних цілей, що робить їх невід'ємним інструментом політики. Найбільш розповсюдженою є тенденція, коли такі політичні сили становляться політичними проектами певних бізнес груп, створюючись під конкретну особистість та/чи під певні вибори. Цьому сприяли декілька факторів: по-перше, встановлення пропорційної виборчої системи, по-друге, бізнес еліти вбачають в цьому гарний інвестиційний проект, за допомогою якого можливо лобювання власних інтересів.

Головним позитивним моментом виникнення/створення таких локальних політичних проектів є більш тісний їх зв'язок з місцевими органами влади, оскільки загальнонаціональні політичні сили є підконтрольними своєму центральному керівництву.

Сучасні тенденції розвитку політичних партій спонукають до всебічного та детально вивчення процесу становлення та розвитку саме локальних політичних партій.

Політичні партії є одним з найголовніших інститутів політичного процесу в Україні. Адже саме від політичних партій залежить формування якісної політичної еліти, а виходячи з цього і якість приймаємих управлінських рішень. На сучасному етапі становлення української політичної науки спостерігається недостатня увага дослідженню функціонування і організації політичних партій саме на місцеву рівні. Серед науковців, які займаються вивченням даної проблематики можна назвати М. Обушного, М. Примуша, А. Романюка, Ю. Шведа [4].

Думаю не потрібно приділяти значну увагу вивченню поняття «політична партія». Найбільш загальноприйнятим визначенням є розуміння політичної партії як об'єднання людей на певній ідейній основі на відповідних політичних принципах, основним завданням якого є завоювання та використання політичної влади. Згідно ст. 2 Закону України «Про політичні партії» політична партія – це зареєстроване згідно з законом добровільне об'єднання громадян – прихильників певної загальнонаціональної програми суспільного розвитку,

що має своєю метою сприяння формуванню і вираженню політичної волі громадян, бере участь у виборах та інших політичних заходах [3].

У свою чергу під локальними партіями ми розуміємо політичні партії, які не просто діють на певній території, а виступають за розширення прав цієї території стосовно центру. Локальні партії можна розглядати не тільки як формування за територіальним принципом, але й часовим проміжком, чи розмахом/спрямуванням/масштабом дії або локальним у сенсі досягнення певної локальної мети, або як підтримка/піар окремої людини.

Дуже важливо розуміти, що локальність цих політичних проектів полягає не тільки в їх приналежності до певного регіону, а й на прикладі останніх місцевих виборів ми чітко побачили, що вони можуть створюватись для піару/підтримки певної людини, ідеї, отримання впливу на громадськість. Локальність може проявлятися й у роботі лише на певні вибори.

До причини піднесення локальних партій можна віднести наявність певної правової неупорядкованості відносин між центром і регіоном, незалежно від того, які питання покладено в основу – економіка, розвиток національної мови, релігії, культури. Часто територіальна основа соціополітичного поділу підсилюється етнічними та релігійними поділами. Така ситуація має місце у Бельгії, Північній Ірландії, Шотландії та Уельсі в складі Сполученого Королівства, Каталонії та Країні Басків в Іспанії. Локальність відповідає загальному поняттю децентралізації: вона визначається тим фактом, що місцеві керівники партій виділяються з місцевого ж середовища, діють самостійно, мають значні повноваження, вони мало залежать від центру і основні рішення приймають самі. Децентралізація робить значний вплив на політичну позицію партій: вона орієнтує партії на регіональні інтереси [1].

Відповідно до діючого законодавства, створення в Україні партії за регіональною ознакою заборонено [2]. Однак безліч партій, що мають національний статус, по суті, є партіями суто регіональними. Більшість обласних організацій таких партій – структури, існування яких досить формальне і активізуються вони лише перед виборами.

На початку 90-х років такі локальні політичні партії здебільшого з'являлись лише у певних регіонах, які